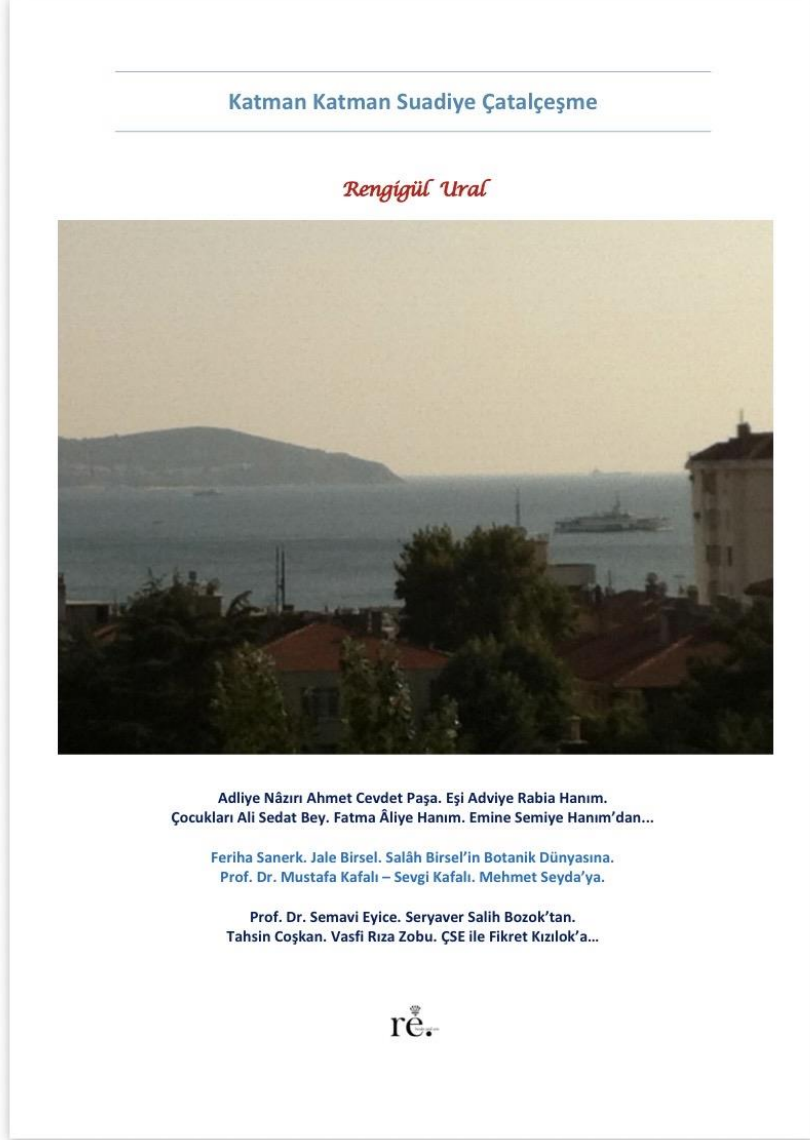

Salâh Birsell'in (1919-1999) Botanik Dünyası ile Suadiye'de Yürümek

Katman Katman Suadiye Çatalçeşme kitabım RE Books Arts'a kayıtlı olarak bu hafta yayınlandı. 116 sayfalık kitabı dileyen RE Books Arts'tan okuyabilir.

Adliye Nâzırı Ahmet Cevdet Paşa. Eşi Adviye Rabia Hanım. Çocukları Ali Sedat Bey. Fatma Âliye Hanım. Emine Semiye Hanım'dan... Feriha Sanerk. Jale Birsell. Salâh Birsell'in Botanik Dünyasına. Prof. Dr. Mustafa Kafalı – Sevgi Kafalı. Mehmet Seyda'ya. Prof. Dr. Semavi Eyice. Seryaver Salih Bozok'tan. Tahsin Coşkan. Vasfi Rıza Zobu. ÇSE ile Fikret Kızılok'a...

Apartmanımızın da içinde bulunduğu arazinin mülkiyeti Adliye Nâzırı Ahmet Cevdet Paşa'nın eşi Adviye Rabia Hanım'a ait imiş. Vefat edince varisleri akrabalarına öncelik vererek parsel parsel satmayı uygun görmüşler. Bahçe içinde müstakil evler 70'li yıllarda az katlı, bahçeli, otoparklı kısmi deniz gören apartmanlara çevrilmiş. Yollar geçmiş. Ağaçlar, tek tük aralarda kalan köşkler eski yıllara tanıklık etmeye devam etmekte...

Apartmanımızda Feriha Sanerk Hanım. Kız kardeşi Jale Birsell ve eşi Salâh Birsell, Prof. Dr. Mustafa Kafalı – Sevgi Kafalı ve Mehmet Seyda gibi mesleklerinde saygın, tanınır, ülkemize hizmet etmiş, kitaplar yazmış kişiler oturmuş.

Adliye Nâzırı Ahmet Cevdet Paşa ve ailesinden başlayarak apartmanımızda yaşayanlardan kesitleri, eserlerini, komşu apartmanlara adı verilen kişiler ile sanat, kültür, tarihi dokusunu araştırma ve incelemelerimle yaşadığım semtlerle kıyaslamalı Suadiye Çatalçeşme ile ilgili duygularımı aktarmaya çalıştım.

Ailemizin 150 yılını yazarken Adliye Nâzırı Nâzım Paşa'nın torunu Nazım Beyefendi (Her ikimizin de adlarının kökeninde Nâzım Paşa'nın validesi Büyük Hanım var) "Dikkat ederseniz Teşvikiye'nin eski sakinlerinin Saray bağlantıları vardır" demişti bir sohbetimizde. Nişantaşı ve Teşvikiye'yi kaleme alıyorum zaman zaman yayınlıyorum. O yazılarımda da geçer. Osmanlı eliti ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki elitlerin yaşam yerlerinden köklerini, aile yapılarını anlayabiliyoruz.

"Burjuvazi kavramına en yakın düşen nüfus"un da bulunduğu bölgedir. Buradaki "burjuvazi" kavramını ticaret burjuvazisi anlamında değil, "eğitim marifetiyle, gördüğü öğrenim marifetiyle kentliliği bir şekilde edinmiş yeni bir kitle"ye karşılık gelecek şekilde 80'li yıllarda "tutarlı, homojen ve belirgin" bir kimlik taşıdığını", "Fatma Aliye Hanım, Osmanlı İmparatorluğu'nda 18. yüzyılda başlayıp, Cumhuriyet Dönemi'ne uzanan modernleşmenin, kadın hareketi üzerine düşünen öncü bir ismi olur. İmparatorluğun parçalanmasına engel olmak üzere 18. yüzyılda başlayan modernleşmeye ilave olarak, Tanzimat döneminde eğitim, yönetim ve hukuk alanlarında yapılan reformlardan kadınlar da yararlanmaya başlar. Açılan okullarda yeni bir ruh ve anlayış ile yetişen aydınlar, modernleşmeyi yürütecek elit bir sınıf oluşturur." kitabımızın içinde yer alan tezlerde ifade edildiği gibi devam etmesini dilerim Suadiye'nin.

Salâh Birsell (1919-1999) ile Suadiye'de Yürümek

Salâh Birsell'in orman botaniği, botanik, kent mimarisi içindeki peyzaj betimlemeleri Lâtinceleri ile birlikte beni gerçekten çok etkiledi. Özellikle *Ligustrum* detayı. İçimden keşke aynı zaman diliminde yaşayabilseydik apartmanımızda da babam Prof. Dr. Faik Yaltırık ile tanışabilseydik ve birlikte yürüyüşler yapabilseydik. Sohbetlerimizin birinde babası Hafız Talât Bey'i, annesi Eleni Hanım'ı, St. Policarpe ilkokulundan itibaren okullarındaki öğretmen ve hocalarını, arkadaşlarını da sorabilseydim. St. Policarpe İlkokulu'nda ve St. Joseph Ortaokulu'nda Salâh Birsell'den 6 yaş küçük Selçuk Yaşar (17 Ocak 1925, Rodos - 11 Şubat 2023, İzmir) Bey de okumuş. Anlaşılan İzmir'in hâli vakti yerinde, aydın ailelerine mensup çocukları böyle bir eğitim almışlar.

Botanik bilgisinin nereden geldiğini çok merak ediyorum. Bu merakım beni aile köklerini incelemeye yöneltti. Yedi kuşak İzmirli Salâh Birsell'in babasını ve annesinin öykülerini bilebilmek çok isterdim. İlkokuldan itibaren Fransız okullarında eğitim alıyor. İşte bu eğitimleri de beni etkiledi. 1919 doğumlu olan Salâh Birsell Bey ile anlaşılan Osmanlı döneminin sonlarına doğru aydın ve büyüklerimin "hâli vakti yerinde" bir baba profili ile karşılaşıyoruz.

Lâtinceleri ile ağaç, bitki ve çiçekleri bilebilen ve ifade eden nadirdir ülkemizde, ama İngiltere’de kent kültüründe hemen her parkta ağaçların, bitkilerin künyesi olduğu için çocukluktan itibaren gözleri aşına oluyor. Ağaçların dallarını hoyratça sallamak, çiçek kopartmak, yapraklarına zarar vermek de akıllarına gelmiyor.

Salâh Birsal Bey’in gözlerinden kalemine yansıyan botanik ve orman botaniği bilgisi ve ilgisiyle Suadiye’de yürümek gerçekten benim için bir sürpriz oldu.

Nâzım Hikmet ile doğa ve ağaç betimlemelerini de kaleme almıştım, etkileyici idi, ama Lâtince değıillerdi rastlayabildiklerim. Yaşar Kemal’in doğa, ağaç, çiçek betimlemeleri de etkileyici. Kitaplarındaki Lâtinceleri ilk eşi Tilda Hanım babama danışmış. Kaleme almıştım. Fakat Salâh Bey konuya bilimsel yaklaşıyor. Bilemediğini orman idaresine giderek soruyor. Bu tip kitapların orman fakültelerinde “Orman ve Edebiyat” dersi adı altında okutulması ya da tavsiye kitaplar arasında olmasını dilerim.

19 Mayıs Atatürk’ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı’na günler kala başta Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere bize eğitimci olan büyüklerimizin, 19 Mayıs 1963’te vefat eden, maddi, manevi, kültürel mirasını devraldığımız dedem Haydar Sarıali’nin ruhu şad olsun.

Rengigül Yaltnk Ural
Mayıs, 2026